BARCELONA 23 JUNY 1905 ANY II.—NÚM. 87

LA TRALLA

SURT EL DIVENDRES

5 c.

Diputació, 262

Essent nacionalista l'acció que en el nostre poble realisa la Unió, tenen el dret y'l dever de cooperarhi tots els catalans moguts per las aspiracions del Nacionalisme, qualsevulga que sia llur pensar y sentir en materias relligiosas, políticas y socials. (DECLARACIÓ DE LA VII ASSAMBLEA DE LA UNIÓ CATALANISTA).

"LA TRALLA" Á LA PRESÓ

Al anar á declarar el dilluns passat nostre volgut company de Redacció en Marcel Riu, en mérits de la causa que's segueix á dit company y al dignissim president de la «Unió Catalanista» el doctor Martí y Julià pels treballs publicats en el número extraordinari dedicat á conmemorar la proclamació de la República de Cuba, se dictá auto de procés contra en Marcel Riu y seguidament auto de presó sense admetre fiansa de cap mena y essent conduhit á la nova presó celular.

Aquest fet que ha de causar indignació en un país ahont els pillets campan lliurement, es una bona mostra pera'ls catalans tranzigents y indiferents á la causa redemptora de Catalunya, dels procedi ments de que's valen els que á Espanya tot ho poden, pera ofegar el crit de justicia que ni ab la mort s'esborrará de nostres llabis.

Aquí ja no's tracta de delictes ni de compliments de lleys: aquests fets no son més que fases del plet contra Catalunya que ja fa dos segles se ve seguint baix diferents aspectes.

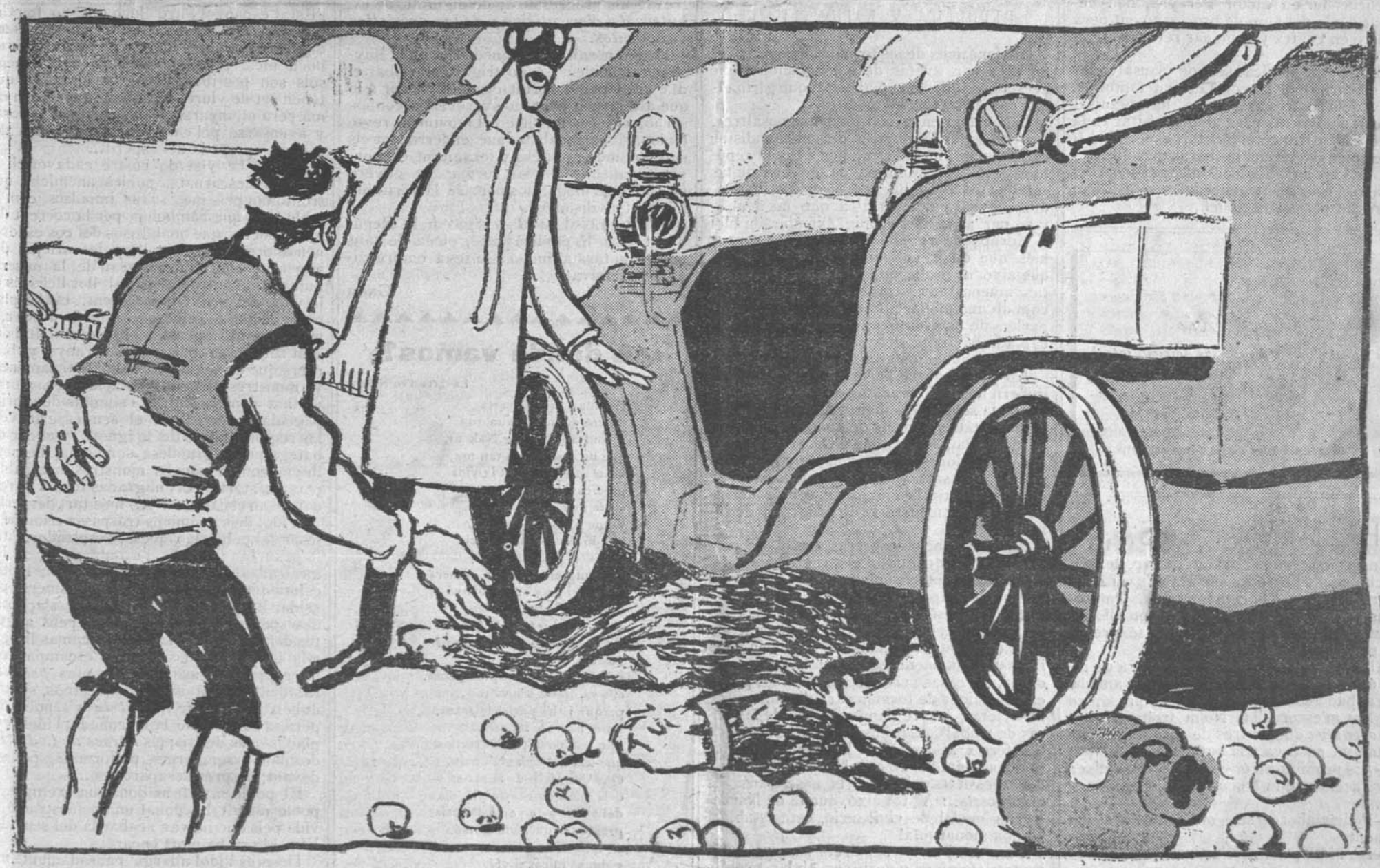
Aquí ja no hi ha rebelions ni integritats ni lesas patrias; aixó obeheix senzillament á la necessitat que tenen de que Catalunya dormi eternament ignoranta dels seus drets y de las reivindicacions que ha de conquerir, pera gaudirse de sas suhors y viure ab la esquena dreta mentres nosaltres els hi afanyém el pá. Els que á la forsa han tingut de deixarse pendre de las mans la poma sucosa de las posessions, no han pogut pahir el nostre cant de simpatía vers el poble que ha sapigut emanciparse y ferse digne ab son treball del seu emancipament, ab tot y esser oficialment regoneguda la amistad entre Cuba y l'Estat Espanyol.

D'ánima migrada y esperit raquítich, han atribuhit á la nostra actitut honrada altres objectes que ls de rendir homenatge á un poble que gosa dels avensos del progrés afanyats ab sa suhor. Y seguint sense esmena els mateixos procediments que per espay de segles varen oposarse al progrés y á la felicitat de Cuba, han empresonat á un ciutadá honrat, á un catalá, pel «delicte» d' haver saludat al poble amich en el ters any de la seva llibertat.

Mentres fem els passos que la dignitat aconsella, veurém á que pára la cosa pera obrar en conseqüencia.

Entre tant tinguin present els nostres lectors que are més que may y sempre ab més dalit, LA TRALLA *seguirá fent el seu fet y defensant ab més brahó cada dia la causa de la dignitat de Catalunya.*

Un qüento casi baturro

Un automóvil molt célebre va matar un burro. L'automovilista tot seguit va preguntar al amo.

—Cuánto cuesta esta acémila?

—Está equivocado sin duda usted, es un burro.

Pera 'l company M. Riu

Tot seguit de comunicat l'auto de presó contra nostre estimat amich en Marcel Riu, dos companys de redacció se personaren al Palau de Justicia, acompanyantlo en carruatge á la Presó custodiat per un agent de ordre públich.

Al arribar allí's disposá totseguit que ingressés en celda de preferencia (1'50 ptas. cada dia), y s'avisá á la Fonda pera que cuydés de servirlo en tot lo que demanés. (3 pessetas cada dia).

Al despedirnos del nostre amich ens digué:

—Per lo que'm sab més greu es perque no podré anar á la Festa Nacional.

—

L'endemá matí, á l'hora de locutori públich (11 matí), nos trobarem á la presó ab alguns bons companys de la Unió Catalanista, Progrés, Aplech Catalanista, Centre Catalunya y altres. El President de la Unió, doctor Martí y Julià, ja feya estona que esperava quan hem entrat els de LA TRALLA.

Tots els companys duyam al amich Riu presents, periódichs y llibres pera matar las horas.

L'amich Riu está animat y no resta pas inactiu: el dimars nos entregá un article de impresions que publiquém en aquest número.

—

A las moltas personas y entitats que'ns han ofert mellis pera aguantar el cop, els hi remerciém de tot cor en nom d'en Riu. Oportunament, si la situació permaneix, ja parlarém de veure com se poden arbitrar recursos.

—

Desde'l primer moment varem fer els passos que la dignitat aconsella pera enterarnos dels medis de que podiam usar pera posar en llibertat al amich Riu.

Seguidament varem telegrafiar als diputats regionalistas senyors Albó, Doménech y Rusiñol, participántloshi'l fet, telegrafiant en ignal sentit al Fiscal del Tribunal Suprém Sr. Maluquer.

Al moment de tancar aquesta edició no hem rebut encare cap resposta ni podém avensar probabilitats de llibertat.

—

El distingit advocat en Santiago Gubern, Secretari de la Unió Catalanista y defensor de LA TRALLA, junt ab el volgut company el procurador en Víctor Pereyra, han demanat cópia del auto de processament pera recorre en contra y demanar reforma.

—

El distingit advocat senyor Sansalvador que d'acort ab el senyor Gubern també se ocupa dels nostres assumptos, ha organisat un torn d'advocats pera anar á visitar cada tarde á n'en Riu en el locutori especial, á fí de fer menys eternas las horas de solitut.

A tots els agrahim coralment el seu interés aixís com als innombrables que s'han interessat pel nostre amich.

Marcel Riu

te'l gust d'oferir á vosté son domicili interi

PRESÓ NOVA

Celda 490

Reb cada dia á dos quarts d'onze del mati

LA MEVA "CASA,,

Encara que no m'agrada parlar de mí, crech que als llegidors de LA TRALLA los interessará que'ls hi comuniqui mas impresions al pendre possessió del nou allotjament que la lley del 1.er de Janer té preparat pels catalanistas.

Al entrar y després que una porta de ferro m'ha separat de dos benvolguts amichs que m'han acompanyat fins á la presó, un empleat m'escorcolla. No'm troba més *arma ofensiva* que un tros de cordill que per casualitat portava á la butxaca.

—¿Es prohibit aixó?— dich jo al coneixer per l'acció que fa ho considera com á perillós.

—Podría ahorcarse— me contesta senzillament.

—No hi ha perill. No'n tinch pas gens de ganas.

—No sería el primero,— diu l'empleat no sé si parlant ab sí mateix ó esplicantmho á n'á mí.

Al instant recordo haver llegit en els diaris que un desgraciat s'havia suicidat pensantse dins de sa celda; peró mon pensament repeteix lo que he dit avans. No hi ha perill, soch catalanista, y encara que ma vida poch val, mon deber es conservarla pera servir á la nostra causa.

Després de ferme pendre un bany y de anotarme la filiació un empleat, del qu'hem separa una reixa, passo un corredor y una porta de ferro y un altre corredor y una altra porta de ferro...

Per tot un silenci de cementiri, las celdas tancadas á banda y banda dels llarchs corredors semblan ninxos.

M'hi enterat de las costums y resulta que tenim una hora de comunicació cada día. ¡Encare gracias!

Ah! També hi ha passeig. Ja ho crech! Una hora per un pati (diguemho aixís) que no es pas més gran que la celda. Més que una sortida al pati es un cambi de clós.

La meva habitació (ó lo que sigui) es una mena de *budoir* de fraile.

Hi tinch llit, taula empotrada á la paret, potser perque no me la emporti.

Reb llum aquesta celda por una finestra esquifida, alta com un diable y encare per més dificultats d'esbargirme en la llum que s'hi filtra, un empleyat m'ha avisat de que no m'hi atansi perque diu que la centinella 'm saludaria ab un espressiu tret de fusell. No'm convé 'l saludo!

—Le advierto—me diu—que estos centinelas no se hacen de rogar.

—Ja, ja. No passi ánsia. Además ¿cóm vol que m'hi atansi si está tan alta?

A causa de las ordenansas rigorosas de la casa, no puch entretenirme á ressenyar més impressions que guardo en cartera, perque no seriam á temps de compaginar aquest número. Prenguin, donchs, la bona voluntat per aquesta senmana.

Y grans mercés á tots els amichs y als que no'n siguin per l'interés que demostran per mí.

No vuy dir que hi estigui com á cal sogre aquí dintre, pero creguéu, amichs, que quan un té 'l convenciment de que sofreix persecució per Catalunya se tróba un consol que no 's pága ab cap diner.

Treballéu forsa que desde aquí díns ja veyeu que també faig lo que puch.

MARCEL RIU.

Presó Nova 20 de Juny de 1905

REPÚBLICA Y NACIONALISME

Els fanátichs de las formas de govern que no se saben avénir de que'l Nacionalisme prescindeixi d'ellas en absolut, que gírin els ulls cap á Noruega y meditin.

Cal afirmar en primer lloch que nosaltres, y á ben segur la majoría dels nacionalistas catalans, preferím avuy per avuy la república á tota altra forma de govern de las establertas avuy día, perque es més llógica, més natural y democrática que las demés, y no per altra cosa, puig exemples hi han á Europa de repúblicas tiránicas, tant ó més que qualsevol monarquía, de manera que aixó 'ns proba que la llibertat se veu tan amenassada sempre ab una república com ab una monarquía constitucional, y no parlém de l'absolutista, perque aixó no més cap á la barretina dels pochs carlins que de bona fé creuhen en ella.

Ab motiu de la hermosa declaració del gobern noruech proclamant la independencia de la seva nació, hem estudiat las lleys, las llibertats y'ls drets de que disfrutava la Noruega baix el reyalme d'Oscar II. Y hem vist que Noruega es exemple y model de pobles avensats y que'ls drets socials de que disfrutan els ciutadans, son la derrera paraula en materia de progrés y de llibertat.

Las Associacions obreras gosan de personalitat reconeguda; els reglaments del treball garantisan plenament la vida al obrer; els acaparaments de riquesa y de territori en un sol individuo resulta impossible, venint, com es natural, en benefici de la colectivitat; las caixas de Previsió y las lleys de jubilament asseguran la vellesa del obrer, las casas pera treballadors els posan en condicions de formar part dignament de la societat; las reglamentacions de las horas de treball, de preus, de jornals y lo que 's refereix al treball de las donas y criaturas, son dictadas ab conciencia y d'acort ab las necessitats del poble; la ensenyansa es obligatoria... Y tot aixó, que fa de Noruega un model de civilisació, está establert en una monarquía!

Hem cotejat aquests drets y aquestas llibertats efectivas y positivas ab las problemáticas que'ns ofereixen els programas dels partits republicans d'aquí, y ab tot y que era molt més fácil *escriure* aquests drets pera conquistar partidaris, que implantarlos, (recórdis la República del 73) nos trobém en que las repúblicas que 'ns ofereixen no garantisan ni de molt els drets individuals y 'ls colectius com els garantisa la monarquía noruega.

La rahó es molt senzilla. Noruega vivía autonómicament dintre de la Monarquía federativa de Suecia-Noruega, y aixó ho esplica tot. Els governs autónoms son populars. Ab la autonomía es el poble el qui governa y dicta las lleys internas d'acort ab las necessitats del poble, y sia monarca ó president el sobirá, el gobern autónom pot dictar lliberalment las sevas lleys, beneficiosas sempre al poble perque es el poble qui las dicta.

Y aixó, que avuy es un exemple induptable, nos dona la rahó quan dihém que'ls homes verament lliberals, els que estiman la sobirania popular pel demunt de tota altra sobirania, han d'esser nacionalistas avans que monárquichs y republicans, y es per aixó que nosaltres que sentim els afanys de progrés y de llibertat fins á la més avensada expressió, prescindim de tota forma de govern pera no més treballar pera conseguir la sobirania popular de Catalunya, pera constituhirla en poble sobirá de sas accions y responsable d'ellas, pera posar á la Pátria nostra á l'avensada dels demés pobles lliberals y donar als homes de Catalunya els drets que'ls hi pertanyen com á homes, (expressats ja avuy en termes generals y acordats solemnement en l'Assamblea de la Unió Catalanisfa celebrada á Barcelona) drets y llibertats que llógicaments pensant no podém esperar may d'una república ni d'una monarquía centralista espanyola, tiránicas sempre desde'l moment que son centralistas.

Per aixó els grans homes, filosops y pensadors ácratas de tot el món, han proclamat com á base de la llibertat individual, la llibertat del poble, la autonomía ó independencia dels núcleus naturals. Y fá vergonya dirho: Aixó que aquests grans homes proclaman y que nosaltres defensém ab totas las nostras forsas, es lo que'ls acaparadors de la llibertat, els vividors de las políticas actuals, els que s'han erigit en amos de las ideas de progrés, motejan de reaccionari. Son els que, mancats de conciencia, d'amor y de noblesa de sentiments, poruchs al perill de que 'l poble 'ls abandoni pera abrassar la bandera del nacionalisme que es la única que garantisa els seus drets y 'ls del poble, parafrassejant fan neixer els nostres ideals progressius y de dignitat, de los *antros del clericalismo y de las sacristías y conventos.*

Pero ó nosaltres hi quedarém en la lluyta per las ideas; ó no trigará á arribar el dia que'l poble obrint els ulls y'l cor á lo que are ja sent pero no s'atreveix á confessarho, entrará de plé en el moviment revolucionári nacionalista que enderrocant els rutinarismes políticos y foragitant els convencionalismes de las formas de govern passadas de moda, nos portara la veritable llibertat civilisadora.

¡Y llavoras sí que la eregirém la República! Una República jove, plena de dalit que encantará al món ab la seva embranzida progressiva!

GNOM

«¿A dónde vamos?»

La carta d'en Nakens

Ha llegit aquella carta
de vosté á n'en Salmeron,
y confesso, senyor Nakens,
que no me'l creya tan tou,
vosté que ha passat la vida
predicant revolució,
vosté que pentina *canas,*
y que parlant *inter-nos,*
té'l dó de la consecuencia
y el veig decidit y fort,
no comprench de cap manera
que hagi pres en serio aixó
del *amasijo* fraterno
que's diu *partido de Unión:*
En la carta *¿A dónde vamos?*
vosté pregunta si's pot
sapigue que's fa, que's pensa,
si's va dret ó si's va tort,
perque ja ha passat la *fetxa,*
sense haverse fet *allá,*
que semblavá per las trassas
que havia d'espantá'l món.
Que un infelis de la massa
dels que s'empassan pinyols
del temany de poms d'escala
preguntés quelcom d'aixó,
s'esplicaria una mica,
y dugas micas si vol,
peró vosté que ja es mestre
y coneix á en Salmeron
y tota la gent de fira
que volen revolució (?),
no s'esplica que ho pregunti
y que l'estranyi tant sols
la passivitat que guardan
els seus quefes de llitró.
Recordi aquella comedia
que va passar al'avors
de la entrada á Barcelona
d'un personatge famós,
va repartirse la massa
després d'un *real* acort,
á fer mitins als aforas
sense cap més intenció
de que en Maura pogués veure
que en *Lerrú* es un bon xicot.
Vosté sab lo de Valencia,
que allí son del mor o fort,
y quan el Rey va arribarhi
en Blasco... prenia'l sol,
conspirant ab en Soriano
entre ampollas de *Picón.*
Vosté sab alló dels *vivas*
de Madrit are fa poch,
y vosté sab ¡tantas cosas!
més grossas que no sé jo
que fan pena y'm fa riure
de la carta á en Salmeron.
Vosté que ha sigut un home
consecuent, batallador,
y que'l denotan els actes
un convensut de debó,
¿no ha comprés d'una vegada
l'ideal de simi-lor
dels que van encerá'l poble
al crit de revolució?
no veya, no comprenia
que la majoría ó tots
d'aquesta mena de *peixos*
buscavan un caldo gros,
pactant ab la monarquía
á la primera ocasió,
venen vinagre als que badan
d'aquest modo escandalós?
donchs nosaltres sí que ho veyam,
y el que té dos dits de front
al llegir l' *¿á dónde vamos?*
que diu la carta en cuestió,
ha de dir posantse á riure:
¿á dónde vamos? ¡¡en Deeh!!
sino á conservar las brevas
que la monarquía 'ls don.

PEP DE LA TRALLA

Malalts

La venerable institució de la lluyta contra la tuberculosis no podia tenir dintre l'Estat espanyol altre lloch que no fos Catalunya pera arrelarse ab tot l'entussiasme digne de tan noble idea, y no podia esser en lloch més, perque ideals d'aqueixa mena sols son possibles de capirse en pobles que tenen set de viure, en pobles que tenen esma pera allunyarse de las corrents viciosas y avensarse pel camí de la robustesa del cos que aporta la del esperit...

Pobles he vist de rostre cadavérich y muscles descarnats, pobles anémichs que trontollan pels més suaus impulsos, com la feble fulla que bamboleja per la corrent del aire, pobles que malaltisos del cos esdevenen anormals de cervell, y desvariejan degenerant fins al últim grau de la miseria humana... son xapoteig pel llot llefiscós es la vida del seu temperament, es l'esplay més adecuat al seu especial modo d'esser, y mentrestant sa pensa feble y enmalaltida se sent sotregada pels cops estranys y barroers que en son desvari sent fieticiament... y monstres llegendaris apareixen al seu voltant com espectres esfumats de glorias passadas que enlayran el seu esperit vers las regions falsas de lo ignot... y el cor esbatega per la grandesa somniada, l'esperit lluyta contra aquells monstres inpalpables pera abastarlas; sas migradas forsas se rendeixen ab el cansanci y... més tart desperta.

L'ídol dels anémichs traspassa triomfal el fosar del poble, la riquesa, l'esplendor, l'art, la grandesa somiada, l'acompanyan; els homes-cadavres s'aixecan y'l veneran; l'últim esfors que resta en sos cossos s'esmersa per cridar un visca; las multituts s'apilotan desesperadament per corre als peus augustos del símbol, del ídol de las camas llargas y'ls llábis bifis; las bandas escampan per l'ayre pesat y asfixiant las notas *patriótiicas* d'alló; l'ídol avansa majestuós, s'introduheix al *casal de la Patria* y'l poble espera sa sortida per la balconada; l'ídol complau'ls seus desitjs; els *héroes de la Patria* desfilan, arrenglerats, uniformats, pel seu devant; després desapareixen...

El poble malalt ha donat un exemple. El poble malalt ha donat una demostració de vida pels que no van acabar la del seu ídol. El poble no ha mort encare.

Després l'ídol allarga pausadament, majestuosament, sos brassos, de sas mans se desprenen uns rosegons que han sobrat del gran festí clebrat allá, allá dalt... *al candelero.*

Y'l poble hi corra famolench... y s'hi abrahona. Després gira'ls ulls enlayre y contempla l'ídol; sos rostres demacrats y cadavérichs adquireixen la expressió d'un sant y diuli desde l'ánima: "Daunos, senyor, el nostre pá de cada dia!"

El poble segueix embrutintse per entre'l llot. Al poble li manca pá. L'ídol no apareix pel finestral de sempre. Els homes-cadavres se barallan perque creuhen haver inferit una ofensa al ídol; tots donan la culpa al vehí del costát. Els homes-cadavres mouhen molt soroll ab sas renyinas; y'l burgit queda apaybagat després que'l *mozo* ha espargit per diferents indrets quiscunas fuetadas. Allavors el poble repren sa actitut beatífica y mirantse al *mozo* li diu: "Perdonau nostres deutes aixis com nosaltres perdonám á nostres deutors."

. . . . . .

Per aixó deya que la idea de constituhir una Lliga per la lluyta contra la tuberculosis, contra la mort, dintre l'Estat espanyol, sols podia neixer á Catalunya.

Perque'ls malalts que desvariejan no volen pendre las medecinas.

PERE B. TARRAGÓ

LLIVERTAT ES VIDA

Res més natural que un catalá estimi á Catalunya, que un castellá á Castella, que un gallego a Galicia, etc. Res més natural que l'home tinga afeccions que's traslluheixin en un amor envers el lloch aquell ahont hi vegí la llum primera y que, després d'una llarga ausencia, al contemplarlo, senti en son si aquella alegría gran, inmensa, que's el consol de tota ánima apesarada pel sentiment de quelcóm que s'anyora, aquell quelcóm que no es altra cosa que l'amor per lo que mes s'estima, per lo que més identifica al home en la mitja barreja confosa de la colectivitat humana. Pero no es natural que un poble, siguí'l que sigui, valentse del dret estúpit de la forsa, subjugui y tiranisi, engrillonant pobles que foren lliures, privantlos de viure la vida expansiva que s'informa en el regoneixement de tota natural cosa.

No es natural que als pobles se'ls consideri remadas de bens ab pastors á sou que'ls manin, valentse de gossos d'atura pera imposarse com s'imposan els matons y pinxos en els burdells y timbas. No es natural que's vulgui arrebassar la personalitat d'un poble quan aquesta es ben reconeguda per la natural acció que l'informa. No es natural, repeteixo, que's vulgui torcer el pas de tot alló que ab organisme propi's mou y funciona, donant espandiment á la seva voluntat naturalíssima nascuda per la acció de la seva propia forsa, aquella forsa que naix de la seva complexitat orgánica justificada per la rahó del seu propi ser. Obra contra natura tot aquell individuu que s'ampara ab la forsa nascuda per la enveja, sempre estúpida, del home-bestia. L'home propiament y moralment dit humá, obra sempre emportat per noble causa y respecta y admira tot lo que naix fecondisat per l'amor, que es la essencia de la veritat, y may el veureu covant en son cor l'odi y la enveja per alló que s'expandeix sidollat de vida y festejat de coral efecte, tribut d'una alegría que'l goig de ser lliure fecondisa.

Catalunya, en l'ordre colectiu, es un poble exhuberant de vida, te propias forsas perque lliurement pugui'l seu organisme moures; no necessita una segona y estranya forsa que l'ajudi, es la revolució contínua del cervell que pensa, es la fé que guía embolcallada ab la esperansa, es, en fí, la vida, no la vida anémica, raquítica, filla del atavisme, companyera inseparable de la mort, no, que es la vida ferma, vigorosa, dinámica forsa que tot ho vens, es el progrés que avansa ab volada ardida, segur sempre de que ningú ha de torcer son pas gegant.

Portats per l'amor á la cosa lliure, no podém y ni devém avenirse en que nostra personalitat desapareixi entre la esglayadora indiferencia d'un atavisme estúpit. Tenim una característica que'ns distingeix dels altres pobles, un natural modo de ser que'ns particularisa y'ns fa rassa especial. La barreja contínua que durant segles s'ha anat efectuant no ha desmoralisat encare nostre étnich organisme. Som un poble que en tots els ordres de la vida doném á conexer nostra forsa vital y expansiva, mal ens preconisin la mort els inconsútils d'aquell altre poble, quina característica no es altra que fer la vida del mandra aquell de *La alegría que passa*, pendre'l sol de día y de nit la ombra.

May un poble aventurer ha sigut el nostre; per aixó no arrela ni ha arrelat may en ell el instint d'entrebancar la marxa natural dels pobles quins organismes colectius ha respectat sempre, perque sab de sobras que la ciencia afirma que, sense expandiment natural, no funciona ab regularetat cap organisme.

No ho serém may nosaltres un poble atavich que sabém ben be quina es la fibra del travall, y per aixó en ell hi condensém tota la nostra essencia virtual de rassa, perque en ell hi veyém el principi regenerador d'una vida que anyorém y que la fé y la esperansa'ns diuhen que gosarém un dia.

La esperansa guía al home; tinguém donchs esperansa nosaltres, obrím nostres cors confiant ab quelcóm d'hermós que s'acosta. La veritat está ab nosaltres, la forsa de la rahó'ns ampara, y á fé que vencerém tot cridant victoría, el final de la jornada. Tota causa gran, es gran també la lluyta per enlayrarla. qui vol logra, com que nosaltres volém, lograrem, si persistím ab la nostre de lluytar per la llibertat de Catalunya.

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ.

¡Pas á lo nou!

Si no tinguessim prou arrelada la convicció de la virtualitat de las nostras ideas, bastarían las trabas y persecucions de que som objecte pera fernos obrir los ulls á la vritat y compendre la rahó de la nostra aymada causa; mes com que ja sabém de sobras que es ella y sols ella la que pot retornar la salvació y llibertat á Catalunya, tot lo más que podém fer es esclatar ab una rialla forta y estrident... ab una rialla que signifiqui més aviát que gracia ó despreci, llástima.

Y realment, ens en fa molta de llástima la *sabiduría* dels senyors que tenen l'encárrech de desgovernar l'Estat espanyol.

Gastan totas las sevas energías pera privar que s'escampi la llevor de llibertat sembrada arreu de Catalunya, y tot lo que consegueixen es que s'apropi cada dia més lo jorn de sa florida.

¡Infelisos! Veuhen que Catalunya se desvetlla en mitg del ensopiment de las demés regions, y aqueix desvetllament els espanta. Tenen por que s'imposi la rahó á la forsa y la justicia á la brutalitat, y per aixó buscan per recons y reconets un narcótich apropósit pera retornar á Catalunya un somni llarch y profon, pera poguer d'aqueixa manera xuclar més lliurement la sanch de las sevas venas, de la mateixa manera que fastigosas sangoneras.

Un jorn ja s'ho varen pensar haverlo trobat aquest narcótich, y al efecte feren venir á un home arborant una bandera molt bonica ab tres inscripcions hermosíssimas. Peró si de moment semblava que s'hi llensés tot lo poble al seu darrera, després la majoría d'ell ja ha anat comprenent las contradiccions que hi havia fins en lo mateix lema, puig si per igualtat *obligavan* á que tothom anés á fer de soldat, ¿á hónt era la llibertat?

Al veure també fallit aquest intent —¿qué fer?— se varen dir — lo millor es privar tot medi de propaganda, puig si no's pot desfer lo fet, evitém que's fagi lo que falta fer,— y efectivament, varen caure demunt dels periódichs catalanistas una pluja de denuncias, y veyent que ni d'aquest modo logravan res, se varen agafar á la part material y positiva, tirant de dret á las nostras butxacas.

¡Infelisos! ¡v's pensan que'ns rendirán de aquest modo! ¡nó! tot aixó que feu sols serveix pera demostrarnos que nosaltres som forts, potser més de lo que'ns pensavam! ¡Infelisos! ¡retireuvos! ¡Retireuvos, que vosaltres simboliseu lo vell y lo inservible! Ohiu la veu que vos crida: ¡pas á lo nou!

R. VALLS C.

Polémicas (1)

XIII

Joseph. — Voldría que parlesim dels carlins.

Joan.—Per quína rahó?

—Perque se m'ha dit que Carlisme y Catalanisme era tot hú.

—T'han enganyat perque hi ha gran diferencia.

—Donchs talment sembla que'l programa del Catalanisme es copia del del Carlisme.

—¡Y ca home! El Catalanisme te son programa fonamentat en els drets de Catalunya y aquestos drets els defensa contra tota forma de gobern. Vuy dir que'l Catalanisme per devant de tot hi posa la Pátria Catalana pera que aquesta una volta estigui en posessió de sos drets nomeni lliurement á sos administradors.

—Y'l Carlisme no ho fa aixís?

(1) Aquesta polémica 's publica á instancia del senyor J. J., de Gracia, que demaná parlessim del assumpto que en ella 's debat. Preguém al senyor J. J. y alsdemés llegidors nostres que si algun dubte 'ls queda l'exposin tant si es sobre 'l tema d'aquest article com sobre qualsevol cosa relacionada ab el nacionalisme catalá.—*(N. de la R.)*

Nota d'actualitat

Alfons XIII, rey d'Espanya

(D'una instantánia de «La Vie Illustrée» de París).

—No: el Carlisme sols defensa lo que creu son drets d'un home y aquestos drets, que no tenen cap fonament, els posa devant dels drets dels catalans.

—Qué enténs per drets dels catalans en el cas que estém discutint?

—Que'ls fills de Catalunya son els que tenen de nomenar als governants y establir la organisació interna de Catalunya. Els carlins avans que'ls drets de Catalunya volen la sobirania de D. Carles de Borbó apoyantse en que aquest donará á Catalunya sos drets, essent aixís que un home no ha de ser governant perque ell reconegui 'ls drets de la terra sino que ho ha de ser en virtut del nomenament que'l poble li confereixi en us dels drets que'l poble ha de possehir per lley natural. Ja't vaig dir una vegada que'ls pobles no son pera'ls governants sino aquestos pera'ls pobles.

—Més de totas maneras al menys la federació dels pobles que componen l'Estat Espanyol seria un fet baix la monarquía carlina.

—No podém passarhi Joseph per aquesta mena de federacions obligadas. Els carlins en aixó procedeixen com certs republicans federals que volen la federació avans que la llivertat cosa que es un absurdo perque la federació es un pacte y pera que aquest pugui ser tingut com á tal ha de ser el resultat de la lliure voluntat dels pobles que constituheixen federació y la lliure voluntat sols la posseheixen els pobles lliures.

—Voldria que m'aclarissis més aquest punt.

—Ab molt gust; figurat que are ve un que pugui y diu "aném á fer d'Espanya un estat federat, pero d'aquesta federació n' haurán de formar part tant sí com nó'ls pobles que are forman l'actual Estat Espanyol„. ¿No 't sembla que no hi ha tal federació, aixó es, pacte, desde'l moment que per endevant se diu als pobles que venen obligats á federarse, á pactar? Lo primer que ha de fer qui vulgui fer federacions es proclamar la independencia dels pobles pera que després aquestos en ús de sa llibertat pactin ó no, segons els sembli. El pacte obligat no te res de pacte: es una imposició com qualsevol altra.

—Y no tens cap més argument en pró de la diferencia entre'l Catalanisme y'l Carlisme?

—Si home; aquí'n va un altre. El Carlisme vol la Iglesia ajuntada ab l'Estat: y aixó sense consultarho ab el poble. En cambi 'l Catalanisme diu que aixó com tot lo que fassi referencia á Catalunya ho han de resoldre 'ls catalans quan estigan en posessió dels seus drets. El Carlisme fixa bases sense saber si 'l poble las accepta y sense deixar á n'aquest el dret de rebutjarlas quan ho cregui convenient.

—També ho fa 'l Catalanisme.

—Vas equivocat.

—Y donchs, ¿qué son las Bases de Manresa, de Balaguer, Reus, etz.?

—No son altra cosa que'l pensar dels catalanistas d'aquellas épocas en que's verificaren las respectivas Assambleas, y per tant els acorts de las Assambleas no comprometen al Catalanisme pera 'l dia en que Catalunya haja recobrat la llibertat de acció.

— No ho entench.

—Ja t' ho esplicaré. El Carlisme diu: doneume 'l poder y faré aixó y alló y lo de més enllá: contreu un compromís y es just que 'l contregui ja que vol manar. En cambi'l Catalanisme que no demana'l poder sino que recorda als catalans els seus drets y devers, al estatuhir bases ho fa pera que's vegi quin es son criteri.

—De manera que si'ls catalans de la Catalunya que vosaltres voleu no acceptessin vostras bases vosaltres.....

—Nosaltres tan tranquils. Sols ne volém una de base respectada. Llivertat per Catalunya; y per lo mateix es que tant si s' accepiessin nostras bases com no, quedariam tant satisfets perque al cap-de-vall su, posant que 'ls catalans rebutjessin nostres acorts aixó no fora res més que la demostració de que 'ls fills de Catalunya están ja en posessió d'aquella llibertat que nosaltres, els catalanistas desitgém per nostra pátria. En cambi 'l Carlisme, aixís com el Catalanisme ho deixa tot á la voluntat dels catalans, la lliga aquesta voluntat imposant per endevant una forma de govern determinada, el pacte entre la Iglesia y l'Estat y la organisació de la terra. Els catalans aquí representan no'l paper d'homes sino'l de ninots de mollas.

—De manera, donchs, que un carlí no deu poguer ser catalanista y aixó que tu de vegadas m'has dit que dintre'l Catalanisme hi cap tothom.

—Si que hi cap. Y aixó demostrará la gran tolerancia del Catalanisme. Sols que tant el carlí com el que no ho es ha de guardar sos ideals polítichs, relligiosos y socials pera després d'haverse conseguit la reconquista dels drets de la pátria dels catalans. En cambi dintre l Carlisme no hi te cabuda, per exemple, aquell catalá, catalanista ó no, que no professi, verbi gratiæ, ideals relligiosos perque'ls senyors carlins volen que tothom pensi com ells, y, per tant, no reconeixen ni als catalans d'avuy ni de demá'l de pensar diferent que ells. ¿Veus are la gran diferencia entre Carlisme y Catalanisme?

—Sí, y creu que sobre lo que m'has dit hi pensaré y 'n parlaré á algun carlí esperant que si m'acut algun dupte m'ho aclarirás.

—Ja saps que'm tens á ta disposició.

DELCLOT

QUIXOTISMES

Altra volta's torna á posar de manifest el quixotisme de nostres goberns centralistas.

El Sr. Cobián, dignissim ministre de marina *española*, presentará aviat á las Corts el pressupost dels milions que 's necessitan pera formar una escuadra (?)

L' empréstit que segons el mateix es té de fer, es de 495 milións de pessetas, que treyentne 100 per pagar interessos, queda un líquit de 395 milións. Res, una friolera, que al fí y al cap, es posarán en renou altre vegada las grans ventatjas que 'ns reporta tenir una escuadra, perque 'ns dongui disgustos com els de Santiago de Cuba y Cávite si es que á algún poble li dóna la gana' de quedarse ab la Península que es lo únich que queda.

Nosaltres, els nacionalistas, som molt contraris d'aqueixas quixotadas que no paran á res que siga práctich; la veritat, ens dol en gran manera que Catalunya tinga (per forsa) que cooperarhi ab sa suhor y sos quartos, en aquest disbarat, propi sols d' un ministre espanyol.

Es molt natural que aixó ho fassin potencias com Inglaterra, Estats Units, Alemanya, etz., que tenen molt pera defensar, pero no Espanya; Estat que actualment está en un tránzit de verdadera decadencia, y que si vol referse, té molta feyna per fer y per altres viaranys, y no fent escuadras (?).

No tingueu por que d'aixó en protestin els republicans d' en Salmerón, Lerroux y C.ª donchs admiradors com son de grans escuadras y grans exércits, aquestos estarán contents de posseirho, sens pensar que actualment á Espanya, la industria y'l comers passa una crissis horrorosa á causa d' aquets goberns; trobant per aquest motiu que 'ls 395 milions de pessetas que 'l ministre de Marina vol inverir per fer una escuadra, están molt ben empleats; naturalment, per nosaltres aixó no 'ns vá, donchs no sent,

necessari, no volém gastos inútils, puig aquestos cuartos se podrian emplear en cosas que verdaderament son de més necessitat com es: construcció de carreteras, pantanos, canals, etz., obras que molta falta fan y á més dedicarlos especialment en instalar y ab bastanta profusió, centres d'ensenyansa ab métodos y procediments los més adelantats que hi hagi, y treure els sistemas rancis y rutinaris que sempre s' han seguit, puig la base principal d' una nació es preocuparse sériament y ab preferencia de la instrucció y ilustració dels seus fills, donchs un poble cult progressa seguidament y's fa gran.

Bona proba de lo dit, es lo que passá á Cuba, que al veures lliure, es preocupá seguidament de la instrucció de sos fills, donchs Cuba *(com ja deyam en lo número extraordinari* (DENUNCIAT) *dedicat al aniversari de la implantació de la República en aquella illa)*, destina un 20 per cent del pressupost general á la educació del poble.

Es molt natural que una nació aixís, progressi y vagi sempre avant.

Els que devant d'aquets datos, no veuhen els beneficis que reporta el Nacionalisme y els perjudicis del centralisme, no son aymants del progrés y de la justicia.

La pensada d' aquest ministre espanyol, demostra palesament, que Espanya va á passos gegantins pel camí del seu anorreament.

RAMÓN CASÁLS Y PEYPOCH

CASTANYAS RURALS

BROSSA DE VALLS

Crech molt be, Sr. Batlle, que vosté es una persona dignissima, incapás de cometre una *irregularidad*. Vosté en el meu concepte es un home de be... y prou. Peró'l carrech que ocupa per la gracia de don Gon...zalo, resulta desproporcionat á las sevas facultats intelectuals. Ja veurá com lo substituhi á lo que á Sancho Panza quan era governador de la insula dels Duchs.

Un inteligent en sebas y pebrots s'esposa molt al convertirse en administrador de lo que no entén pilota.

Comprench molt be que li hagin prohibit inmiscuirse en los assumptos de las escolas portant la... cuarta l'Abellá.

Está molt be que consenti que formin com profesors individuos que no tenen classe ni alumnes.

Admeto que Palau cobri del Municipi per un favor especial no estant domiciliat en Valls.

No m'interessa que favoreixi als *vampiros* polítichs que están á las ordres de D. Gonzalo.

Tot me té sense cuydado.

Peró... los fondos dels pobres del Hospital no serán may repartits com las 18 000 pessetas que'l Govern distreu pera mantenir dropos.

Fassi'ls possibles que no tingui que ocuparme de vosté perque... ho faré fort.

Respecte al Sr. Camps suposo que ja estará convensut de la fraternitat y honradesa dels seus companys unionistas del ápat.

ALSA-PRÉM

El telégrafo'ns comunica la mort del Sr. Máxim Gomez que durant la guerra de la independencia cubana feu general en quefe del exército llibertador.

LA TRALLA s'associa al dol de la República Cubana y desitja eterna pau pera tan digne patrici cubá.

***

No tingueren pas bona pensada 'ls que en aquest temps feren la exposició de pinturas en

El *Palacio de Cristal*
de *Madrid*, la capital.

Segons ens diuhen els diaris d'allá els visitants á dita exposició no arribaren á tres dotzenas.

Y de quadros no se'n vengué cap.

¡Pero gent de... Castella! ¿A quí se li acut el pensar que ha d'haverhi compra de quadros en aquesta época d'empenyos de matalassos y joyas (quí'n te) y quadros, etz., etc. pera poguer acudir á la *Plaza* á presenciar las habilitats del *Lagartijo*, del *Morro Sucio* y del *Mofleta*?

¡Ja 's coneix ja que 'ls d' allá no tenen res de catalans!

Perque si ho fossin sabrian que no val á badar.

***

El País, diu que no troba solució al problema polítich dintre 'l régim imperant.

Ho compreném. *El País* tot ho troba solucionat dintre 'l régim fraterno ab el qual sembla que disfrutaria de completa independencia.

Projectant esquadras

—Ya ves lo que voy proyectando.
—Pues diga usted que con esto vamos á saldar con los yankis?
—Nos contentaremos también proyectándolo.

Per aixó no 'ns estranya lo que diu *El País*. A nosaltres també'ns agradaria.

Per aixó trevallém.

***

En Lerroux s'ha fincat.

Ha comprat un xalet al passeig de la Diputació.

Y ja 'l tenim propietari.

Y no 'ns estranya gens perque *la propiedad es un robo*.

Y ell are deu volguer convencer á las *masas* prácticament. Per aixó s'ha decidit á fer de... propietari.

Es veu que s'ha pres l'ofici de redemptor en sério y es capás de no parar fins que'l clavin en creu.

Lo qual no fora estrany essent tan bon redemptor.

***

Diálech tingut en nostra redacció:

Delclot.—Vols dir, Vich, que en Lerroux s'ha fet propietari?

Vic.—Sí, home; no 'n tinguis dubte.

—Y d'ahont han sortit las missas?

—¡Oh! ¡ves qui ho sap aixó! Pero suposo que essent tant anticlerical En Lerroux, no haurán sortit de cap iglesia. Si per cas d'algun corral de bons perque segons m'ha dit qui ho sab, els diners ab que va pagar feyan olor de llana.

***

Avans de llegir aquesta fuetada 'ls recomano que prenguin una copeta d'aygua dent compost.

Bueno; are que ja están somhi.

La semana passada estiguerem en plena amenassa d'activitat volcánica. Telegramas d' Hoslandia y d' Italia deyan que l' Etna y 'l Vesubi anavan á esclatar.

Y aquí 's deya que á Barcelona, Tarrassa, Sabadell y Rubí 'l volca *Petrus* anava á fer de las sevas.

El pánich fou... gobernador, (no sempre ha de ser general).

Y com que la feyna del *Petrus* era á Madrid y aquells dias s'estava á Barcelona (es un volca ambulant de cubert fa poch pel l' astrónom *Divino*) y els passeigs militars abundaren, vet aquí 'l pánich y 'l trobar que la terra tremolava y fins hi hague qui vegé com Barcelona cremava per *sos cuatro costados*.

—¿Eh qu'ha estat bon pensament
Pendre la copa d'ayguardent?

***

Tots els diaris han posat en solfa'l fet d'aquells *guapos* que's presentaren á la lleteria del Porch pera adquirir la plassa de... acompanyant d'una damisela.

Si'l fet hagués passat á México de segur que al enterarsen D. Porfiri 'ls fa agafar á tots y'ls envia á fer de ranxeros.

Aquí res d'aixó. Y s'esplica.

Com que'l més guapo, aixó es, en Gonzalez Guapo, es qui talla'l bacalá.

***

En García Alix va dir que no aprobar els pressupostos es atacar á la *integridad de la patria*.

Nosaltres creyém que'l Sr. García se rahó; perque suposém que's refereix á aquella patria que, segons els inconsútils, es *común*.

La qual es una mena de patria tan *integérrima* que una bufada de mosca li fa anar la *integredat* en orri.

Y si no que ho digui'l carbassó que tot sovint ens ha de cridar el *¡quién vive!* perque encare no movem la ploma la *integridat* ja trontolla.

***

Una comissió d'estudiants va anar al Palau Reyal á felicitar al Rey per haver sortit en be del atentat de París.

Y'l diari de quin copiém la noticia acaba la resposta de D. Alfons dihent: «*Yo en aquél momento me acordé de las* CORRIDAS DE TOROS *viendo los caballos despanzurrados.*»

Creyem que tan bé devia recordarse de las *banderillas* de foch, dels *diestros* y de la bestia que torejan.

***

En las declaracions del *Nelo* hi he llegit que aquest, valentse de la influencia que tenía á Ca la Ciutat, havia colocat á Consums al *Vicentet*.

Voldria dirnos la *Putinera* quin es are'l *Nelo* de las colocacions?

Perque per forsa ha d'havernhi un, donchs no'm compendria'l gabadal d'empleats fraternos que de ensá de la *mayoria* han entrat á *servir* á Barcelona.

***

Com se va regenerant la Espanya.

A l'any 1850, que tenia un floret de colonias que Deu n'hi dó, el pressupost de Marina era de setze milions de pessetas.

Are que ha perdut tot lo d'América y Orient y está á punt de perdre alguna cosa mes, el pressupost es de trenta tres milions.

Y per acabar de fer la *regeneración* surt en Cobián ab el projecte de gastar tres cents noranta sis milions de pessetas pera fer una escuadra, dihent ab tota la frescor de la gent del *Cerebro de España* que aquells milions s'obtindrán fent un empréstit de quatre cents noranta cinch milions.

¡Atissa! Ni que fossin rejolers que comptan á mils.

Aixís; aixís es com se fa la *regeneración*.

Fent empréstits de forsa milions.

Y tirantlos al mar.

***

En Soriano parlant de Catalanisme al Congrés ha dit que no sabia 'l catalá.

No hi fa res home: vostés ja son sabis per naturalesa.

Perque de catalá tampoch ne sab En Salmeron y es diputat per Barcelona.

VIC y ME.

¡Coratje!

Si es cert que gent estranya intenta maltractarvos
¡oh amichs que feu LA TRALLA! ¡per Deu no us espanteu!
aneu fent vostra via, valents, sens deturarvos,
puig no os cápiga dupte, que prompte venceréu.

Per més que vos denuncien, encar que s'abrahonin
no vos en calleu ni una, crideu ben alt y clá;
¡que hi fa que us persegueixin! ¡que hi fa que us empresonin!
¡que hi fa que us empetrayeu la porqueria del poble catalá! (sonin)

FRANCESCH ESCOLÁ

Targa y Juny de 1905.

Centellas

Sr. Director de LA TRALLA

Sent el seu setmanari un dels que principalment surten pera'l desvetllament de nostre poble, que per desgracia encara dorm molt, y'ls que estém desperts no hem de perdonar medis pera despertar als adormits, que en aquesta població encara n'hi han bastants, y entre altras hi ha una societat que's titula Casino Centellés, que jo'n soch soci, que quan se va formar se deya catalanista, y ab actes que s'hagin fet aquí á Catalunya sempre s'hi havia adherit avuy dia s'ha cambiat, fins arribant que tots els actes de la Junta, com son reunions, etc., anuncia en llengua distinta de la que parlém els socis, ab tot y que las funcions que's fan son catalanas, perque no gosan ferne de castellanas, perque el públich que hi assisteix, com que estima la seva llengua, podria esser que no li agradés gayre en altra llengua estranya.

Ja li he dit tot lo que li havia de dir, y disposi de son afm. y servidor,

Un soci del Casino Centellench

11 Juny 1905.

◆■◆

Sallent

Sr. Director de LA TRALLA.

Ja vaig dir anteriorment á n' el *Catllera* lo que feyan y continúan fent els carnicers; véndrer sense escrúpols de conciencia, la carn á NORANTA CÉNTIMS la terra, quan hi ha poblacións que la mateixa classe de carn s'espendeix á CINQUANTA. ¿Ho sents *Catllera*? ¡¡á CINQUANTA!! ¿Hi haurá vergonya?

El nostre Alcalde *fideuher* sembla que també es preocupa poch d'aquest estat de cosas, perque, es lo qu'ell pensará; de carn rara, mentres jo pugui menjarne, els trevalladors, ¡que 's fumin!

Aquest estat de cosas y aquesta deixadesa, es fa sentir en tots els ordres de l' Administració municipal, aixís moral com materialment.

Avans aquesta vila era un miralt en quant á moralitat; avuy, després d' haverne passat l' alcalde *que pasó á mejor vida*, es un miralt *de lo altre*, vull dir, d'escándols, i moralitats y demés cosas pitjors.

¿Qué no t'has fixat, Alcalde *fideuher*, en aquestos DOS FOCOS DE CORRUPCIÓ que 'n diuhen CAFÉS DE CAMARERAS y qu' en realitat no son mes que casas *non sanctas*, ahont desencaminan als jovenets que no se saben sustreure á lo que'ls porta á la perdició? Mira, *fideuher*, que tu també ho ets de pare, y, deurias sentirho molt qu' un teu fill per una mala companyia, prengués un camí esgarriat!

Procura fer lo que deus, perqué sino t' ho dirém d' altre manera; no vulgas qu aquí á Sallent que sempre havíam tingut bona fama, la perdém, perque nosaltres que de tacas per culpa d' un tercer no 'n volém, dirém sempre que l' Alcalde en té la culpa. ¡¡Arri á fora aquesta porqueri de camareras y de *galenos-cafeters-ganduls* que viuhen á las sevas costellas.

¡Y 'l *Pineda* tant bon home y tan católich, tampoch diu res d' aquest assumpto! ¿Qué espera? ¿Per quán ho guarda?

Dels altres consells no 'n parlo, perqué 'l que no es *fraterno* ja es també *de la colla*, sense contar qne 'ls *fraternos* van molt bé que hi haji aquestas donas. El *Catllera* y el *Berí* tenen la mánega molt ample.

JO MATEIX

DERRERA HORA

Ja en máquina el número, hem rebut el següent telegrama dels diputats regionalistas que's trobavan á Madrid:

«Aquest matí gestionat Ministeri Gracia Justicia Fiscal Suprém llibertat creyém haver obtingut éxit proposat.—Rosiñol-Domenech.»

No podém avensar més noticia, sinó que á n'aquesta hora l'amich Riu segueix á la presó.

Cartera de Comunicacions

Nars.—No'n publiquém de seriosas.

Ll. D. París. — No s dol molt, pero no 'ns hi ha capigut. Es massa llarga.

Un Catalanista.—Mercés.

Un petit suscriptor.— Es massa llarga.

J. C.—Va.

F. Soler N.—No es publicable.

Fust Vilassanés. — Ja hem tractat l' assumpto á las Fuetadas.

J. P. C.—Va bé, pero repetiriam massa lo mateix.

M Armengol.—Calma, calma. Ja hi arribarém.

Z nitram.—Te poch interés.

Joanet de Borga.—Vá.

J. F. y J. P. y R. Figueras. —Grans mercés per tot. Per are no cal molestarse, puig ja'ns aném arreglant... veurém després.

C. Riviera.—Mercés per l' obsequi.

Un Obrer. — Torelló. — Ho estractarém per las Fuetadas.

G. Quintana.— Baldiri.—No te prou interés. Gracias per aixó.

F. Bonet y Ferrer.—S' agraheix.

L' Abat.—No te interés.

J. B. (Obrer, 17 anys).—Va bé, pero ja hem tractat molt l'assumpto.

(Quedan moltas cartas per contestar.)

Imp. LA RENAIXENSA, *Xuclá, 13, baixos*